

Redacția și Administrația:
Budapesta, VII., Nyár-utca 1.

Aci sunt a să trimite tot felul
de scrisori, cereri și bani.

Tot aci să primesc anunțuri cu
prețurile cele mai mederate.

Un număr 10 fileri.

ADEVÉRUL

FOAIE POLITICĂ, SOCIALĂ ȘI ECONOMICĂ.

Organul partidului socialdemocrat din Ungaria.

Foaie pentru poporul muncitor roman.

ABONAMENTUL:

Pentru Austro-Ungaria:

Pe 1 an — — — — 2 coroane

Pe 1/2 an — — — — 1 coroane

Pentru strălăutate:

Pe 1 an — — — — 3 coroane

Pentru America:

Pe 1 an — — — — 1 dollar

Redactata de un comitet.

Apare in prima Vineri dupa 15.

Redactor-responsabil: Aurel Cristea.

Regele la Budapesta.

(ac.) După un timp îndelungat de 3 ani de zile, cocia (căruța) guvernului care înainta pe drumul bătuțit, nu-i vorbă înainta scârțâind, ba acum, ba acum să răstoarnă, să rupe osia, dar cu toate astea au dus-o cum au dus-o 3 ani de zile, dar acum cu ocaziunea trecerei prin balta băncei independentă, au rămas locului, pentru-că roatele cociei s'au înglodat cu totul. Caii jupânului Wekerle fiind prea slabi, n'au mai putut trage afară cocia înglodată.

Acum cocia guvernului stă baltă în mocirlă.

În urma acestei întâmplări, s'a socotit una și bună regele, să părăsească Burg-ul Vienei și să vină în Burg-ul Budapestei, ca să-și caute un alt jupân, cu cai mai buni spre a putea scoate carul guvernului înglodat în mocirlă. Zis și făcut. Dar până acum fără rezultat.

Regele a sosit în Budapesta, — după-cum amintim și la alt loc al foaiei noastre — Marți, în 4 Maiu, seara la orele 7 jumătate, iar prima audiență a avut-o deja pe stradă, în drumul său spre palatul regesc, dar nu cu-o singură persoană a avut audiența, după-cum e obiceiul său, ci cu zeci de mii de proletari, cari îi dedea ca să n'țeleagă, că poporul îl informează mai bine, ci nu jupânii, că ce e de făcut și care e calea cea mai bună spre înaintare, dacă predă poporului *Drepturi! vot universal, egal și secret*, atunci la tot cazul, că și cocia înglodată în mocirlă, mai ușor va putea fi scoasă de a-și continua drumul.

Regele a venit la Budapesta spre a-și asculta mării sei (șvindleri) politicieni maghiari, și a se informa dela ei în chestia băncei independente, care a adus cu sine totodată și buctarea cabinetului Wekerle.

Zi de zi urcau Burg-ul la Rege doi, trei, și patru politicieni, rând pe rând intrau și eșiau din cabinetul regelui renumiții politicieni maghiari, iar la eșire, sau prin cluburile lor, îi interpelau jurnaliștii, precum deputații de rând (mamelucii), prietiniilor lor: Ei, cum s'a isprăvit audiența? Ce-a zis Regele? Ce-ai zis tu? sau d-ta? sau Excelența Voastră? Bine! Și cu asta declarația era fischsum-fertig, gata. Bine! Bine! apoi zi și tu că-i: Bine! Dar ea să nu rămâie numai bine, mai adăoga: Majestatea Sa n'a primit foarte bucuos, am fost în audiență, adecă m'am întretinut cu el de vorbă, 25 de minute, ieu 35 de minute, ieu 40 de minute, ieu 1 oră, păcat că nu și-au acățat fiecare de grumaz o tăbliță, pe care să fi fost scris minutele audienței, și atunci numai era lipsă de-a screme, astfel de declarații, care era curios, trebuia să se uite numai la tăbliță și era în curat cu audiența marelui politician.

Și dacă am căuta lucrul mai de aproape, toți acei politicieni, cari au fost în audiență la rege, nici unul n'a fost care să-l informeze curat. Toți au pescuit în turbure. Pentru-că la mijloc, stă o mare întrebare și aceea e: *Votul universal, egal și secret*. Și ăstai spaima dlor. Caută să-l încunguire. Pentru-că până atunci, până-când acesta nu intră în viață, până atunci oala cu carne li-e sigură.

Poporul, să rămână și pe mai departe popor cu mintea întunecată, că doar pentru aceea susține statul popii (ciuhele), de-i îngrașă până la plesnire, să țină poporul la întunec, să-l prostească, ca să nu-și știe pretinde drepturile.

Cam așa-și închipue d-lor, și cam așa informează regele.

Ear regele, cu toate că a făgăduit poporului *votul universal*, pentru aceea totuși nu-i constrânge pentru realizarea lui, de oare-ce și el a avut lipsă de multe și are lipsă mai cu seamă acum, că voește a împuțernicii marina, pentru-că toate puterile lumii se înarmează nebunește pe mare, pe întrecute marile puteri zidesc vapoare de marină dintre cele mai nouă, ca și când ar izbucni un războiu european, iar acum și Austro-Ungaria ar voi să imiteze pe celelalte puteri, a zidi și ea, precum voește a ridica contingentul militar, așa, că în urma acestora, și el nu pretinde energie, ear slugii lui îi dau tot, numai *de vot universal și de drepturi poporului să nu le amintească*.

Însă poporul e răbdător, mai așteaptă, însă veni-va timpul, care trebuie să vină, când poporul își va pretinde sus și tare atât dela coroană, cât și dela guvernanti *drepturile sale de om, iar dacă nu pe cale pacinică, atunci el va ști cum*.

Audiențele s'au isprăvit Marți, în 11 Maiu, iar Mercuri Regele a părăsit Burg-ul Budapestei, întorcându-se din nou în Burg-ul său din Viena, unde a primit pe vechiul său prietin, pe Vilhelm, împăratul Germaniei.

Deci regele a părăsit Budapesta, fără de a-și găsi jupânul, care să-i tragă afară carul guvernului înglodat în mociriă. Regele a plecat, rezultat nu-i.

Acum a rămas, ca regele să vină la Budapesta pe sfârșitul lui Maiu, sau la începutul lui Iunie, și atunci va aranja al doilea ciclu de audiențe, și că atunci s'o lumina situația de acum, s'au nu, asta înainte nu se poate ști, poate că durează criza încă și până la toamnă.

Destul atâta, că astea toate, merg pe spațele poporului, numai cât pot și cât sunt în stare, amândă lucrurile, ca numai și numai *votul universal, egal și secret să nu ajungă la realizare*.

Popor, deșteaptă-te odată, și numai cerși drepturile tale și ți-le pretinde. Iar pe șvindlerii politici delatură-i de lângă tine.

RĂVAȘ.

Audiență pe stradă.

Cu ocaziunea sosirii regelui la Budapesta, muncitorimea conștientă a capitalei l'a așteptat cu zecile de mii, ca să-i atragă atențiunea asupra promisiunii făcute de el poporului, prin Mesagiul său de tron, pe care guvernantiilor coaliționiști l'a nimicit.

Regele a sosit la Budapesta Marți, în 4 Maiu la orele 7. Cu toate, că pe seară timpul era foarte urât, ploua și bătea un vânt răcoros, muncitorimea în zeci de mii s'a așezat, prefăcând cordon pe amândouă lăturile pe unde avea să treacă trăsura regală. Cu toate, că poliția ar fi voit, ca să înăbușească glasul desmoșteniților, însă nu le-a reușit, pentru-că desmoșteniții steteau ca ferul, nimenea nu era în stare să-i delature.

Numai de-odată la orele 7 și 30 minute, iasă din Gara de Nord, polițiștii călări, cari în galob plec spre palatul regal, și cari fac loc în tot drumul, iar în urma lor trăsura regală. În tot timpul cât parcurgea convoiul regal străzile capitalei până la palat, din zeci de mii de piepturi muncitorești izbuinea strigăte de:

— *Vot universal, egal și secret!*

— *Jos Andrassy!*

— *Drepturi poporului!*

— *Pretindem drepturile poporului delapidate!*

Această demonstrație însuflețitoare și impunătoare, pe care a trebuit s'o ia cunoștință regele, că muncitorimea nu se liniștește până atunci, până-când nu-și câștigă drepturile delapidate.

Ingrășarea popilor.

Iară? Unde? Da la noi în Ungaria! O batăi Dumnezeu. Nu-s destui de grași, îi mai îngrașă, că plesnesc. Da lasă-i să plesnească. Bine. Fiecare om, care știe să cugețe, poate ști, că preoțimea ce averi enorme posedă. Aproape întreg pământul, aurul, țări și al lor, și totuși cerșesc dela stat pe diferite titluri bani, ca să ajungă și la mari averi, pentru sacul lor fără fund. Ministrul Apponyi, crescătorul jezuiților din Kalksburg, și-a mplântat mâna în casa statului și risipe milioanele pe seama ciuhașilor, ca și când statul ar avea milioane pentru risipeală.

Până-când pentru lucruri folositoare omenimei, spre înaintarea culturală, spre a ridica plățile mizere ale învățătorilor, și a altor oficianți, cari servesc pentru progresul poporului, pentru aceștia nici-când nu sunt bani, până atunci pentru sporirea acestor trântori, statul susține, ba chiar mare gând are de ei, pentru-că ciuhașii sunt susținătorii statului.

Deja Goethe a spus următoarele: „*Clericalismul are mare stomac. A înghițit țări întregi, însă până acum nu i-s'a făcut rău de ele*”.

La tot cazul, că la noi Ungaria, ciuha în decursul mănărcii, tot mai mare poftă de mănărcă capătă. În contra acestor lucruri, că statul aruncă milioane pentru ingrășarea până la plesnire a acestor trântori de ciuhe, trebuie să protestăm energie, pentru-că până-când aceștia sunt îmbuibați, până atunci poporul muncitor al țării, e în cea mai mare mizerie și cu înțectul piere de foame.

Noua convenție comercială cu România.

Contractului comercial legat cu România, ai noștri voesc să-i facă mare reclamă, că ce „mari“ concesiuni au dat României în privința aducerii de vite. Inșă nici de aici înainte nu permite României de a aduce vite vii, ci numai tăiate.

Deci, aici dăm acele legături de transport ce sunt între Monarchia noastră și România:

Anume Monarchia are următoarele avantagii la export în țară:

Celulosă brută în loc de	8.— lei vamă:	5.— lei
„ refin. „ „ „	12.— „	8.— „
Apele minerale „ „ „	3.— „	0.10 „
Cue p. potcoav „ „ „	24.— „	18.— „
Cleiu de oase „ „ „	30.— „	20.— „
Doage pentru buți — — —	2.— „	0.50 „
Cărbuni — — —	7.— „	2.— „
Oxid carbonic fluid — — —	20.— „	15.— „
Argil. obiecte „ „ „	20.— „	5.— „
Granit, bazalt „ „ „	0.40 „	0.30 „
Pălării pentru țărani — — —	800.— „	250.— „

Avantajul României zace în importul de carne de vită și cereale. Importul de vite a fost normat astfel:

Vite cornute: Anul I. 10.000, anul II. 12.000, anul III. 15.000, anul IV. 20.000, anul V. 22.000, anul VI. 25.000, iar în anul VII., VIII. și IX. anual 35.000. Porci: În anul I. 50.000, anul II. 60.000, anul III. 70.000, în anul IV., V., VI. câte 90.000, în anul VII., VIII. și IX. câte 120.000 anual. Iar oi pot aduce câte 100.000 anual.

Nu-i vorbă aceste contracte încheiate între aceste două țări, cu aducerea în monarchia noastră carne și cereale din România, agrarismul nostru nu-i în pagubă. După gustul lor s'a încheiat contractul. Aici nu-i vorbă, ca muncitorimea să ajungă la carne mai efină, ci e vorba de cât mai multul câștig al agrarismului maghiar.

Evenimentele din Turcia.

După-cum am fost amintit în numărul trecut despre detronarea Sultanului Abdul Hamid, în al cărui loc fu proclamat de Sultan, fratele său, care a fost deținut în închisoare aproape 30 de ani de zile din partea detronatului Sultan, sub numele de Mehemed al V-lea.

Actualul Sultan a depus momentan după urcarea sa pe tron, jurământ pe constituția turcă, că o va păstra cu cel mai mare simț și dragoste.

Detronatul Sultan Abdul Hamid, cu întreg haremul său, fu transportat la Saloniki, într'un castel ce se află pe malul mării, iar încungiuat pe uscat de niște ziduri uriașe, și păzit jur împrejur de miliție. Acest castel e temnița în care se află el ca prizonier. Inșă nu se știe ce-o fi cu el. Dar după-cum se svonește în timpul din urmă, că o fi dus înaintea unei judecătoriai independente, care are să se alcătuiască, unde va fi condamnat la moarte.

În 3 Maiu, dimineața înainte de răsăritul soarelui, au fost spânzurați 18 soldați, pentru-că ei au fost aceia, cari au condus răscoala dela 13 Aprilie. Unii au fost spânzurați pe podul Galata, alții înaintea ministerului de războiu, iar o parte înaintea parlamentului. Rolul de călăi l'au avut țiganii. Toți cei condamnați la moarte, au murit cu curaj. Au avut pe ei haine albe de mort, pe cap fez, ear pe pept li-a cusut câte-o țâdulă albă, pe care era scris ce păcat a făcut.

Toată ziua a fost lăsați spânzurați ca să privească lumea la ei.

„Adevărul“

și

„Glasul Poporului“

costă pe an: Pentru Austro-Ungaria 2 coroane. Pentru străinătate 3 coroane. Iar pentru America 1 dolar (5 coroane).

Sărbătoarea muncii.

— Ziua de 1-iu Maiu. —

Ziua de 1-u Maiu, sărbătoarea internațională a muncii, a fost sărbătorită cu cea mai mare solemnitate din partea întregului proletariat din toată lumea.

Această zi nu e tipărită cu roșu în calendarele făcute pentru gheșeft, din partea clericilor ortodoxi, catolici, izraeliți etc. și e tipărită cu roșu în inimile întregului proletariat din lume.

Și numai o zi de 1-iu Maiu recunoaște proletariatul. Nu două, după-cum scriu calendarele clericale. Vedem, că în România și aiurea la ortodoxi, ziua de 1-iu Maiu e cu 13 zile mai târziu, pentru aceea proletariatul din țările ortodoxe, sârbează această zi însemnată odată, cu celalalt proletariat din întreaga lume. Deci în inima lor există numai o singură zi de 1-iu Maiu, care are să fie — ziua desrobirei.

În această zi, munca odichnește nu numai la noi, ci în toată lumea, porțile fabricilor erau închise, fabricile dorm, ciocanele sta aruncate lângă nicovale, motoarele nu zugăe, curelele roatelor ce mână mașinile, unse cu sânge muncitoresc, nu se învârtea, șueratul fabricilor a răgușit, liniște adâncă, era sărbătoare, sărbătoarea muncii.

Iar muncitorii, erau îmbrăcați în haine de sărbătoare, pe peptul lor vânjos, vedeai un semn, o florică roșie, și această florică era semnul solidarității, semnul înfrățirii.

Proletariatul întregii lumi, în această zi însemnată de 1-iu Maiu, prin convoiuri demonstrative parcurgeau orașele și satele și își exprimau ura contra tiranizmului, contra călăilor, cari subjugă proletariatul în societatea actuală.

Nu-i vorbă că tiranii și călăii proletariatului de azi, îi prind frigurile, când văd că an de an, turma proletară conștientă e tot mai mare, și această zi de dezrobire prinde tot mai mult răsunset în inimile proletariatului, deci singuri prevăd, că această zi are să vină, că trebuie să vină, în care zi ei trebuie să piară dela puterea lor de azi, iar Sărbătoarea Muncii va fi triumfătoare.

Muncitorimea din Ungaria și de data asta, cu ocaziunea sărbătorii de 1-iu Maiu, a dat dovadă, că cu toate că au fost atât de mult persecutați din partea moșicilor guvernanti coaliționisti, totuși muncitorimea atât a Budapestei cât și din provincie, a fost la înălțimea chemării sale.

În Budapesta, muncitorimea conștientă s'a strâns la orele 2 după amiază pe piața Tisza Kálmán. La orele 3, muncitorimea s'a pus rând, patru cu patru și convoiul demonstrativ se pune în mișcare, parcurgând Calea Rakoczy, Bulevardele Elizabeta și Terezia, apoi pe Calea Andrassy până în păduricea orașului, unde s'au despărțit în mai multe grădini, unde s'au ținut vorbiri din partea conducătorilor partidului nostru.

Convoiul demonstrativ a fost foarte important. Primii erau circa 300 bicicliști, îmbrăcați în uniformă, iar bicicletele erau împodobite cu flori și panglici roșii, după ei a urmat o muzică compusă din 30 de oameni, apoi Corul muncitoresc cu 200 membrii, apoi comitetul central, redacțiunea Népszava, apoi a urmat muncitorimea împărțită după bresle, fiecare cu steagurile lor și cu diferite table. Între fiecare 3—4 mii de muncitori era o muzică, care intona imnele revoluționare, iar muncitorimea din zeci de mii de piepturi se auziau strigăte, de se cutremurau palatele de peatră, de:

— Trăiască votul universal și secret! Trăiască Népszava! Drepturi poporului! Jos cu contele negru!

Și multe altele. Astea au resunat în tot timpul, cât convoiul parcurgea printre palate strălucite de peatră.

Tot astfel s'a petrecut ziua de 1-iu Maiu și întreagă provincia. Aproapele în toate orașele din provincie, — afară de acele, unde pașaucele polițienești n'au permis — s'au aranjat convoiuri demonstrative.

Parlamentul muncitorimeii ungare.

Ziua întâiu. — După amiază. —

După-ce tovarășul Buchinger și-a isprăvit referatul asupra dărei de seamă a comitetului central s'a început discuția, la care au luat cuvântul mai mulți tovarăși atât din provincie cât și din capitală.

Iar la urmă tovarășul tovarășul Buchinger își ține cuvântul de închidere, după care delegații congresului iau la cunoștință darea de seamă a comitetului central.

Urmează punctul al doilea:

Agitația și presa partidului.

Ca referent a fost tovarășul I. Weltner, care între altele zice:

Ungaria are 20 de milioane de locuitori, dintre cari abia 400 de mii sunt muncitori industriali. Deci față de această mică sumă a muncitorilor industriali, e marea masă a celorla, între cari nu poate intra nici un fel de agitație. Pentru-că autoritățile persecută muncitorimea, ca să nu se organizeze, prin diferite moduri persecută organizațiile, le suspendă, le disolvă, c'un cuvânt calcă în picioare dreptul de întrunire al cetățenilor. Mulți spun, că aceste persecutări nu ne strică, cum să nu, când mai multe sute organizații de breaslă ni-le-a disolvat, fără nici un motiv. Inșă pe timpul când nu existau sindicatele regnicolare, și ministrul de interne nu permitea alcătuirea acestora și atunci spuneam că nu ne strică, pe când și atunci ne strica. Pentru-că putem fi convinși, că adevăratele mișcări între muncitorimea industrială sunt, de când există sindicatele regnicolare. Dar cu toate că suntem puși înaintea atâtor persecutări și maltratări din partea guvernului, pentru aceea totuși ținem paș cu organizațiile muncitorești din străinătate. Urmează. Noi avem mare lipsă de alcătuirea organizațiilor libere, contra cărora autoritățile nu pot să facă nimic. Chemarea organizațiilor libere e, ca afară de afacerile breslei, să crească muncitorimea pe bază politică, precum de-a face agitație în interesul partidului. Afară de acestea e lipsă de alcătuirea secțiunilor de partid comitatense, cari să stea în serviciul numai al socialdemocrației. Deocamdată trebuie să muncim în organizațiile libere, și să căutăm a munci într'acolo spre a alcătui secțiunile de partid comitatense.

Apoi să ocupă cu mișcarea feminină, și trece la presa partidului, prin care arată ce mare lipsă e de a se face agitație cât mai largă în interesul ei. Cu cât se va face agitația mai mare, cu cât mai mulți abonenți se va face pentru foaia noastră Népszava, și cu cât mai mulți bani vor intra în cassa partidului, cu atât mai mult va fi și partidul mai puternic, cu atât mai mult va putea da cultura necesară membrilor sei, precum cu atât mai mult va putea ajutara presa și mișcarea naționalităților.

După vorbirea tovarășului Weltner s'a început discuția, care a durat până a doua zi, adică până Luni după amiază, după care tovarășul Weltner își ține cuvântul de închidere și proșterne congresului spre primire o rezoluțiune, pe care o dăm și noi, inșă mai pe scurt:

Congresul de față declară, că pentru clădirea puternică a secțiunilor partidului e mare lipsă, atât în provincie cât și în capitală de agitația de stradă, cât și de casă. Ear despre rezultatul muncii făcut în acest sens, nou alesul comitet e îndatorat ca la cel mai apropiat congres să-și de-a darea de seamă.

Precum congresul însărcinează noul comitet ca să caute a organiza o astfel de organizație politică regnicolară, care să se ocupe numai cu agitația politică a partidului socialdemocrat.

Iar pe sfârșite rezoluțiunea declară, că numai așa își va putea îndeplini comitetul central datoria, dacă atât organizațiile,

cât și tovarășii conștienți își vor împlini datoria față de partid.

Precum cu privire la presa partidului congresul declară, că susține și pe mai departe hotărârile congresurilor de până acum.

Totodată declară, că numai *acel muncitor își împlinește datoria conștient față de partid care e abonent la foaia „Népszava“, ear dacă nu știe unghurește, să fie ca abonent al foilor „Adevărul“, „Glasul Poporului“, sau a celorlalte foi ale partidului, scrise în diferite limbi.*

Precum pretinde ca fiecare muncitor conștient să se țină strict de această hotărâre.

Congresul primește cu unanimitate rezoluțiunea, după care urmează

alegerea noului comitet central conducător,

despre a cărui rezultat referență tovarășul **Coloman Haaz**. In comitetul conducător central s'au ales următorii tovarășii: Desideriu Bokányi, Ernő Garami, Alexandru Garbai, Francisc Claric, Dr. Sigismund Kunfi, Iuliu Peidl, Ludovic Tarczai, Carol Teszársz și Jacob Weltner. In comitetul de control: Francisc Bártos, Ștefan Farkas, Matós Jenő, Carol Pajer și Francisc Kittel.

Cu asta președintele declară ziua a doua a congresului de închisă, și roagă pe delegați, ca a treia zi să fie punctuali.

(Urmare in „Glasul Poporului“).

CRONICA.

Muncitorii români din Budapesta țin întruniri și conferințe științifice, serate literare, în fiecare Duminică seara la orele 8, în sala ospătării **Holecz Marton, VII., Huszár-utca Nr. 10**, colț cu **Szegényház-tér**.

— **Tuturor tovarășilor de luptă.** Prin aceste puține cuvinte ne adresăm tuturor acelor tovarășii din provincie, atât dela sate cât și dela orașe, a înființa secțiuni românești ale partidului socialdemocrat. In cari să putem strânge muncitorimea română, ca s'o cultivăm și s'o organizăm, pe baza ideilor socialdemocrate.

Pe lucru tovarășii!

— **De-ale muncitorimeii române din Budapesta.** Duminică, în 9 Maiu, în loc de adunarea generală, anunțată de noi numărul trecum, s'a amânat din oareșicari cauze, și în locul ei s'a ținut o conferință în sala secțiunii noastre.

Seara la orele 8, tovarășul **I. Csiser** în numele comitetului salută pe cei prezenți și recomandă de președinte pe tovarășul **Aurel Cristea**, care printr'un scurt cuvânt de deschidere arată pentru-ee e silit comitetul de a amâna adunarea generală, apoi declară, că la ordinea zilei, este a se ținea o conferință și anume sub titlul: **Organizare**. Predă cuvântul tovarășului referent **Iosif Csiser**, care între altele arată, cum și pe ce bază e organizată societatea de azi, atât a capitalismului, militarizmului precum a clericalismului, apoi trece și arată pe larg prin cuvinte bine cugetate, organizația muncitorească, arată ce foloase mari are muncitorimea în urma organizației, câte lucruri bune și folositoare să câștigă prin organiție, arată activitatea organizațiilor muncitorești din Ungaria, precum marele progres al organizațiilor din străinătate. Iar la urmă îndeamnă muncitorimea, ca să caute a ceti cât mai mult, spre a putea deveni muncitori conștienți în organizațiile muncitorești.

Apoi ia cuvântul tovarășul **I. Mihul**, care să ocupă tot cu acest punct, însă adaugă foloasele ce le aduce muncitorimeii *cooperativele muncitorești*, atât la noi cât și în străinătate.

Iar la urmă a mai vorbit tovarășul **Cristea** și totodată a declarat ședința de închisă.

— **Un prinț, un ministru, un automobil și un câne.** Cam interesant titlu, dar ce să-i faci. Istoria aceasta — după-cum scrie Drapelul — deocamdată nu

s'a întâmplat în America ci în Țara Românească.

S'a întâmplat după vizita moștenitorului german la București. A cincia zi moștenitorul a plecat spre Sinaia—Predeal cu tren separat, mânat cu viteză îndoită. Pe drum se observă cu groază, că cânele favorit al prințului a rămas în București. Telegrama peste telegrama. Ce să-i faci acum? Să rangezi alt tren, să-l expedezi după prinț cu viteză întreită — nu are haz. Atunci dlui Calinderu îi veni o idee. Să ducă automobilul ministerului de domenii cânele prințului până la Predeal, căutând ca să ajungă acolo înaintea trenului regal. Zis și făcut. Și de fapt automobilul a ajuns cu o oră înaintea trenului. Bucuria prințului a fost nespūsă, a ministrului asemenea, iar a cânelui, cine o poate descrie?

Cum nu, când e știut ce rău le merge cânilor în Țara Românească. Până aici cronica.

Însă despre aceea nu să scrie, cam câți „tărănoi mojici“ va fi călcat automobilul în goana lui nebună, cu cânele prințului. Dar cine-i i-a 'n socoată și pe aceștia. Și plane în Țara românească.

Mulți or fi, cari sunt curioși să vadă, cum arată un câne împărătesc afară, de să pune așa mare preț pe el? Să nu credeți, că și un câne cu patru picioare, o purta coroană pe cap. Da de unde. Sunt câni, ca ori-care alții, însă nu căpăi dela ciobani.

Așadară, trei ca unul: prinț, ministru, câne.

— **Inmormântare cu ștola plătită, însă fără popă.** Mulți s'or întreba: Apoi și asta se poate? No na nu s'o putea, când despre popi (ciuhe) îi vorba, atunci și pe dracul ți-l face ghem și spune — că ielui.

Din comuna Csantavér din comitatul Bacs-bodrogului să scrie următoarea istorioară:

În 28 Aprilie a murit băiatul cel mic al muncitorului K. F. A doua zi își trimite nevasta la preot, ca să aranjeze chestia înmormântării. Popa a și început tocmeala, ca o pilărită.

— Ce fel de cămașă să iau pe mine?

— Ce-a mai ieftină.

— Dar trasul clopotelor, cum să se întâmple? Clopotul cel mic? Sau cel mare? Sau cel din mijloc să tragem? Și de câte-ori?

— Trasul clopotelor nu o să-i mai ajute sârmanului. Dar dacă așa e obiceiul, atunci să se tragă de două-ori.

Bine. Mama intristată plătește popii ștola de: 2 coroane și 24 fileri. Atunci popa o îndrumă la cantoru. Însă dl cantor nu-i acasă. Femeia cantorului a simțit, că vin bani la casă, pentru o lume nu lasă pe mama în doliu să plece.

— Ce înmormântare poftesti?

— Cea mai estină.

— Pentru aceea, 33 de cruceri ne umblă.

— Da de unde, numai 13 cruceri.

— Da nu vorbi! Nu-i mult 33 de cruceri. Nu trebuie să-i detragi cu părere de rău dela mort.

— Eu nu dela mort îi detrag cu părere de rău, ci dela dl cantor.

Asta a fost sfârșitul, că nevasta cantorului a băgat la buzunar cei 13 cruceri. A urmat clopotaru. Acesta nici de vorbă nu a voit să stea din jos de 20 cruceri.

— D'apoi că ieu am plătit doar dlui preot — zice mama în doliu.

— Hja, aceias ai dlui preot. Eu prind ștreangurile clopotelor și nu dl preot.

Aici iar a trebuit să depună taxa. Când a eșit biata femeie dela clopotar afară, la poartă, o întimpină cantoru cu cuvintele:

— Să ști, că din 26 de cruceri, nici pe fiul lui D-zeu, nu-l îngrop.

— Pe acela nici nu trebuie, pentru-că dl părinte se joară pe el, că înviază. Dar la înmormântare o să le regulăm.

Inmormântarea ar fi trebuit să fie în 30 Aprilie dimineața la orele 8. Popa, cantoru și clopotaru ar fi trebuit să-și facă serviciu pentru banii înainte puși la buzunar. A sosit ora 9 nime nu vine, reprezentanții bisericești și-ai religiei, nici nu-și mișcă urechile.

Publicul adunat la înmormântare, așteaptă nerăbdător. Unii ziceau: Ce părinți, fără D-zeu, vreau să îngroape pe bietul copilăș fără preot.

— Nu voim noi, am și plătit înmormântarea, însă mai așteptăm puțin, doar or veni.

10 ore — un pui de popă nu-i. Cătră amiazi vine dela cantoru știrea:

— Trimiteti mai 13 cruceri, atunci o să vin afară.

Părinții ce era să facă altceva, au luat micul mort și l'au dus la cimitir, fără popă, (ciuhă), fără cantor, fără tras de clopote.

A doua zi cantoru a trimis vorbă, să meargă după bani. Popa (ciuha) nu zice nimic despre banii luați, i-a înghițit saculețul. Acest fapt parșiv, al acestor hiene sfinte, cari se numesc de urmașii lui Christos, o să se sfârșească pe cale judecătorească. Ce ți-e Cuha, îți ia ștola, dar de muncit pentru ea, asta nu. Ciuha—banu.

— **Ucideri în massă, de două femei.** In comuna Kuddin (guvernământul Ladoga) din Rusia, jandarmeria a deținut pe o femeie bătrână cu numele Tamarin, împreună cu fata ei, cari laolaltă au *omorât cel puțin 130 de bărbați*. Bătrâna a dat de știre comunelor învecinate, că vrea să-și mărite frumoasa fată, așa că din toate părțile veniau bărbați în pețite. Zi de zi venia câte unul, care nu se mai depărta mai mult din casa ce se află în capul satului. Iar lucrul a început a se observa, când poliția a pornit cercetare. Jandarmeria a spart casa Tamarinei. Cele două femei se apărau cu revolvere. Foarte cu greu le-a putut slăbi spre a pune mâna pe ele. Ear în timpul cercetării au dat subț o ploscoană de fân îngropați peste 127 de cadavre bărbătești, cari au început deja a se putrezi.

— **Un omor misterios.** In comuna Raho (Maramurăș) a trăit în bordeiul lor sărăcăcios despărțită de bărbas-o femeia Szedorka Leszné, născută Maria Szkeresuk, împreună cu 5 copilașii ei. In timpul din urmă era certată cu mai mulți. In una din zilele trecute s'aude un plâns de copii grozav. Vecinii au grăbit să vadă cei. Privind prin fereastra bordeiului, au văzut o scenă îngrozitoare. Pe marginea patului era răsturnată, sârmana femeie moartă cu pieptul impușcat. Ear în juru-i copilașii plângând amarnic. Ear un ochiu al ferestrei era găurit. S'a constatat, că cineva a impușcat-o prin fereastră. Copilașii numai dimineța au observat pe mama lor scaldată în sânge, că l'a întrebări nu le da răspuns. Jandarmeria caută pe cel ce-a comis crima. Ce om a putut fi, dacă nu s'a gândit la femeie, să se fi gândit barem la copii. Câne turbat.

SCRISORI.

Subt această rubrică, dăm loc tuturor plângirilor, fărădelegilor, ce le comit autoritățile, sau acele lucruri ne la locul lor, ce le fac popii, învățătorii față de tovarășii noștri români. Deci scrieți, și le publicăm.

Ezereș.

Onorată Redacțiune!

Iată prin această scrisoare vin a aduce la cunoștința tuturor, că ce nedreptăți să fac din partea autorităților față de noi, muncitorii.

Ieu cu numele Ioan Marcu din comuna Ezereș în numele consătenilor mei am făcut o rugare până la Majestatea Sa, pentru izlazul ce ni-l'a ocupat onorata societate de aici.

In această privință a și venit răspuns dela minister la dl Fibirău din Reșița, ca să iese la fața locului și să ne facă dreptate omenească.

Fibirăul a și venit. Atunci poporul l'a întrebat, că a cui o fi specele pentru eșirea comisiei la fața locului? Fibirăul Vecher a răspuns, că ei au eșit afară, pentru-că sunt în slujbă (serviciu).

Iar după aceea, prinzând mânie pe mine,

dl fibrău pretinde dela mine, ca spesele de 259 de coroane pentru eșirea comisiei la fața locului eu să le plătesc, pentru-că eu am făcut rugărilor, a și trimis fibrăul pe notarul Craciunescu Sándor (român verde!) din Szoceni, ca să mă zălogească, pentru acele 259 coroane.

Eu însă i-am spus și am protestat contra acestui fapt neomenos, că doar comisia nu a eșit nici la holda nici la livada mea, ci a eșit la averea comunei. Dar astea n'au ajutat, m'au zălogit. Eu însă până acum de două-ori am făcut apelație în contra acestei fărădelegi, dar fără nici un rezultat până acuma.

Poporul s'a rugat întâiu de învățătorul Iancu Străin și de preotul Ioachim Jurca, ca să le facă rugărilor, însă aceștia n'au voit, atunci m'a silit poporul, ca să le fac eu, și făcându-le iată în ce bucluc am picat cu autoritățile.

*

Iată cum stăm în țara ungurească, sub domnia coaliției oligarhice, ca un tras-impins de fibrău, să facă el cu poporul așa cum îi place lui, ho, ho, dle fibrău Vecher, nu trăim pe vremurile din evul mediu, ci suntem ceva mai înaintați și noi hăi din Ungaria, dacă nu tocmai ca celelalte popoare din țările civilizate, dar totuși ceva, și pentru-că nu suntem așa de înaintați ca celelalte popoare, asta e numai acel fapt, că Statul încredințează conducerea autorităților comitatense pe mâna astorfel de oament, ca: à la Vecher, D'Elle Vaux, etc., maghiari neaoși.

Apoi dl fibrău Vecher, nu are nici un drept, de-a pretinde acea sumă, dela un om nevinovat, dânsul a eșit [afară, pentru-că i-s'a dat în poruncă dela minister, dar această nedreptate a făcut-o pașaua de fibrău, numai pentru că de sigur nu și-a putut răzbuna cu altceva contra tovarășului nostru Marcu.

Apoi zău, astfel de lucruri nu cam să întâmplă în alte țări, decât în Canaanul nostru unguresc.

Deci atragem atențiunea ministrului de agricultură asupra nedreptăților ce le fac slugile sale, cu poporul din provincie și să facă dreptate în chestia de mai sus amintită.

Iar cât privește învățătorul și popa, că a refuzat poporul, nevoind să le facă rugărea, apoi lucru știut este, căci atunci când au lipsă de popor, atunci le vorbește frumos și măgulitor, iar când îi vorba să-i facă ceva, atunci să lapadă de popor, ca Sftu Petru de Christos.

Iată frați români, e mare lipsă de organizație, până când nu vom fi puternici organizați, până atunci vom avea multe de întimpinat din partea tiranilor slujbași ai statului. Deci, organizați-vă frați români pe baze socialdemocrate, dacă vreți să punem capăt acestor fărădelegi.

Red.

Dolova.

Tovarășe Redactor!

Te rog a da loc în prețuita noastră foaie „Adevărul“ următoarelor:

Mai luna trecută, a venit și pe la noi comisiunea pentru asentările de cai pentru miliție.

Cu vr'o câteva zile mai înainte ni-s'a dat de știre, că toți cari avem cai, să eșim cu ei în fața comisiei, când o sosi.

La tot cazul, când a sosit comisia pentru asentarea cailor, cu toții ne-am prezentat în fața comisiei.

Unii cari sunt cu stare bună s'au prezentat cu cai mai frumoși, mai grași, iar cei mai săraci, s'au prezentat cu cai mai slăbuți, pentru-că nu poate să-i țină așa bine ca gazdele, pentru-că culu omului sărac, e întrebuintat la toate, la plug, la grapă și la cocic, în al doilea rând n'are putere omul sărac să-și țină calul cu mâncare așa bună, ca gazdele, să-l facă așa după-cum pretind domnii: ca peștele.

Apoi să vedeți ce-au făcut domnii: Pe toți accia oameni săraci, cari au venit cu cai slabi i-a pedepsit cu câte 10 coroane.

Apoi oare asta e dreptate? Ca să ne pedepsească pe noi, pentru-că nu suntem în stare noi pe noi să ne întreținem cu hrană destulă, d'apoi să putem întreținea caii așa după-cum cer domnii. Noi pentru aceea, mai bine tragem dela gura noastră, dar pe cai nu-i lăsăm să rabde foame, că cu ei ne întreținem, d'apoi munca-i slăbește.

De aceea am arătat astea, ca să vadă muncitorii români, ce nedreptăți să fac față de oamenii săraci.

Sava Trăilov.

*

Așa ceva, par'că nu s'a mai pomenit, ei ce dracu să faci, în Ungaria să poate toate, câți Solgăbirăi, atâți Dumnezei, autoritățile în toate părțile țării noastre, fac așa după-cum îi taie capu, pentru-că ei sunt totumfactum.

Inchipuiți-vă-ți acum și judecați, după D-lor, omul, poate să fie slab-îngârbovit, dar calul, pentru-că de el au lipsă la miliție, trebuie să fie ca peștele, însă nu țin cont D-lor de aceea, că dăca omul e sărac și calul să arată sărac, și oare cum o putea întreținea omul sărac calul după gustul D-lor, când el singur poate flămânzește cu întreaga lui familie.

Apoi să-i mai și pedepsească.

Halal conducătorilor tăi, tu Canaan unguresc.

Red.

Din syndicate.

De-ale muncitorilor constructori.

Autoritățile din Deva, contra muncitorilor zidari. După-cum am scris în numărul nostru trecut, că tovarășii zidari s'au pus în grevă. Cauza e următoarea: Ținuta patronilor (meșterilor), asupra plăței și timpului de lucru, a fost cât se poate de ticăloasă. Ar fi voit ca timpul de lucru să pe cât mai lung, iar plata cât mai mică. Iar a doua în mijlocul săptămânei trimitea pe tovarășii zidari din lucru. Însă în contra acestor lucruri neomenesti, tovarășii zidari s'au revoltat și s'au pus în grevă.

Patronii văzându-se înstrâmtorați au alergat la corporațiunea industrială, ca să se plângă contra lucrătorilor.

Autoritățile industriale s'au și pus pe muncă contra lucrătorilor. Au chemat pe lucrătorii zidari și bărdași tot pe câte unul înaintea lor. Și la tot cazul nu s'au interesat, că ce plată, și cât lucrează la zi, ci numai, că: Cine a fost acela, care a agitat să faceți grevă, și cine aranjează greva? Muncitorii la astea n'au dat răspuns, ei au spus, că ei doresc să pertracteze pe cale pacinică cu meșterii. Pertractările s'au și început în 28 Aprilie înainte de amiază, dar fără nici un rezultat. Meșterii pretind, ca lucrătorii să nu mănânce laolaltă, să nu vorbească în timpulul lucrului unii cu alții, că ei nu suferă agitația, c'un cuvânt spanacuri, afară de astea în loc de 46 numai 36 de fileri voese să plătească pe ceas. Iar de-o fi să ajungă la înțelegere, ei nu subscriu nici un contract, nici un tarif, pentru-că vine în contradicere cu părerea lor. Că muncitorii le-a auzit declarația (cizma) din urmă, i-a lăsat acolo. A doua zi, vine la grupa locală căpitanul poliției cu 3 laieți de polițiști, și confiscă toate cărțile și pe-cetluește banii și-ușile grupei.

Accastă nouă călcare a drepturilor muncitorești, a fost iarăși pusă la cale de patroni, în a căror serviciu foarte bueros stau autoritățile, când îi vorba de-a zdrobi organizațiunile muncitorești.

Așadară Deva e închisă pentru muncitorii constructori.

Nagyenyed. Colegii de aici după o luptă de trei luni de zile, au ajuns la înțelegere cu patronii în ziua de 14 Aprilie și au legat contract colectiv pe 3 ani de zile. Contractul colectiv de acum, e cu mult mai bun decât a fost cel vechiu pentru muncitori. Plata de muncă în anul acesta, pentru acci lucrători mai bătrâni de-un an, va fi de 36—48 filleri, în anul viitor în 1910 se va ridica cu 4 filleri, iar în anul 1911 cu

2 fileri. După contract, rămâne și pe mai departe, ca abdicerea să se dea din amândouă părțile Sâmbăta. Contractul dă voie, ca la acei patroni, cari nu se țin de contract, să aranjeze muncitorii boicoturi și greve.

Tot asemenea vor face dacă patronul sau locțiitorul lui, se va purta în mod brutal față de muncitori. Vedeți astea ne poate servi ca pildă tuturor, ce mult face ținerea laolaltă. Solidaritea întotdeauna duce muncitorimea la învingere.

Nagylak. Colegii de aici au proșternut înaintea meșterilor un ordin de lucru, pe care meșterii l'au respins. Comitetul de organizare din loc, face apel tuturor lucrătorilor ziuari din împrejurime ca să încungiere acest loc.

Gyergyószentmiklós. Colegii de aici fac apel atât la colegii din Bättaszék, cât și la ceilalți din împrejurime, ca să nu călătorească aici, de oare-ce stau în luptă cu patronii.

Baja-Mare. Lupta încă e în curgere. Însă s'au găsit niște trădători ai muncii dintre colegii din Nagykaroly, Zilah și Nagykanizsa. Ar fi bine dacă tovarășii aceștia s'ar gândi la chemarea lor de muncitori conștienți.

Depe cîmpul de luptă

Rugăm comitetele grupelor, ca să ne înștiințeze întotdeauna, despre eschiderile, boicoturile și grevele ce se fac, ca să putem publica altfel, în caz contrar nu vom mai publica nimic.

Lucrătorii constructori.

De ocolit e în Ungaria pentru muncitori constructori: Arad, Békés, Szolnok, Zilah, Nagyenyed, Nagybecskerek, Orăștie (construcția colegiului), Orosháza, Marosvásárhely, Dégh (lucrările lui Fekete István, Veszeli Pal și Köntös József), Cluj, Hunedoara (lucrările lui Havas), Medgyes, Erzsébetfalva, Caransebeș, Adony, Nagyszentmiklós (construcția spitalului), și Nagybánya. Szentgotthardt, Tolna, Zenta, Zirc, Battonya.

Lucrătorii bărdași.

Următoarele locuri sunt de ocolit:

In grevă este orașul: Mindszent, Orosháza, Esztergom, Marosvásárhely și Oradea-Mare.

Inaintea grevei stau orașele: Lengyeltóti, Gyöngyös și Kisbér.

Sub boicot sunt: Pécs Végh József, Abony Mészáros Sándor, Törökszentmiklós Alföldi Imre, Alföldi József Karakas Bálint, Erdödy Gyula și Rajna János. Oradea-Mare. Lucrările din loc și jur, ale lui Palkács Károly.

Poșta redacției.

Numărul viitor al „Glasul Poporului“ va apărea cu o săptămână mai târziu, de oare-ce tot ta 3 luni o săptămână sare.

Toți acei căror le-a expirat abonamentul, sunt rugați a-l reînnoi, căci în caz contrar suspendăm trimiterea foilor.

Tovarășilor din Siclău. În numărul viitor o să publicăm. Adunare poporală n'ați face rău d'aceați face.

B. H. în B. Nu se poate publica, că vi în contradicere cu D-ta însuși.

Bomba. Articolul n'ar fi rău, dar noi nu lucrăm cu bombe. Bomba noastră: știința.

X. Y. Dacă nici nouă nu spuni, că cine ești, atunci rămâni și pe mai departe icsipilon. Articolul, a intrat în coșară.

Răspândiți în tot locul

„ADEVĚRUL“